

ผลการดำเนินงานควบคุมโรคเรื้อน ปี พ.ศ. 2554 (1 มกราคม - 30 ธันวาคม 2554)

ตัวชี้วัดการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคเรื้อนประเทศไทยในปัจจุบัน คือ การลดอัตราความพิการระดับ 2 ในผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ โดยในปี 2558 จะต้องลดอัตราความพิการให้ได้ร้อยละ 50 ต่อแสนประชากร ในการดำเนินกิจกรรมงานควบคุมโรคเรื้อนให้บรรลุตัวชี้วัดจะต้องประกอบไปด้วยหลายๆ กิจกรรม เช่น การค้นหาผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่แบบตั้งรับในทุกพื้นที่ (Passive Case Finding) และการค้นหาผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่เชิงรุก (Active Case Finding) ในพื้นที่ที่มีข้อบ่งชี้ทางระบาดวิทยาของโรคเรื้อน

ผลการดำเนินงานควบคุมโรคเรื้อนที่ผ่านมาพบว่า อัตราความชุกระดับประเทศ ระดับเขต และระดับจังหวัดลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงอัตราการค้นพบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ในระดับประเทศก็ลดลงด้วยเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2552 มีผู้ป่วยโรคเรื้อนขึ้นทะเบียนรักษาทั่วประเทศ 671 ราย คิดเป็นอัตราความชุก 0.11 รายต่อหมื่นประชากร เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่จำนวน 358 ราย คิดเป็นอัตราการค้นพบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ 0.56 รายต่อแสนประชากร ในปี พ.ศ. 2553 เขตสาธารณสุขที่ 14 มีผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ขึ้นทะเบียนรักษาจำนวน 143 ราย คิดเป็นอัตราความชุก 0.22 รายต่อหมื่นประชากร เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ขึ้นทะเบียนใหม่ จำนวน 80 ราย คิดเป็นอัตราการค้นพบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ 1.21 รายต่อแสนประชากร ในผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่นี้เป็นผู้ป่วยชนิดเชื้อมาก จำนวน 56 ราย ชนิดเชื้อมน้อย จำนวน 24 ราย และมีความพิการระดับ 2 จำนวน 7 ราย (ร้อยละ 8.75) ซึ่งตัวชี้วัดการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคเรื้อนในปี 2552 คือ อัตราความพิการระดับ 2 ไม่เกินร้อยละ 7.56

ตาราง 1 จำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ขึ้นทะเบียน จำแนกตามชนิดการรักษา ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่จำแนกตามตัวชี้วัดที่เป็นเด็ก พิการเกรด 2 และ P/D Ratio ปี พ.ศ. 2554

จังหวัด	ผู้ป่วยขึ้นทะเบียน				ผู้ป่วยใหม่						P/D Ratio
	MB	PB	รวม	PR/ หมื่น	MB	PB	รวม	DR/ แสน	เด็ก	พิการเกรด 2 (ร้อยละ)	
นครราชสีมา	30	1	31	0.12	10	4	14	0.54	0	1 (7.14)	2.21
ชัยภูมิ	26	7	33	0.29	11	8	19	1.68	1(5.26)	1 (5.26)	1.74
บุรีรัมย์	44	8	52	0.33	14	9	23	1.47	1(4.35)	4 (17.39)	2.26
สุรินทร์	32	1	33	0.23	7	3	10	0.72	0	0	3.3
รวม	132	17	149	0.22	42	24	66	0.99	2(3.03)	6 (9.09)	2.26

จากสถานการณ์โรคเรื้อนในปี พ.ศ. 2554 พบว่าจังหวัดในเขตสาธารณสุขที่ 14 พบผู้ป่วยใหม่ พิการระดับ 2 ในจังหวัดบุรีรัมย์ 4 ราย (ร้อยละ 18.18) จังหวัดนครราชสีมา 1 ราย (ร้อยละ 7.14) จังหวัด ชัยภูมิ 1 ราย (ร้อยละ 5.26) แสดงให้เห็นว่ายังมีผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาที่ล่าช้า (Backlog) และจังหวัด ชัยภูมิ และจังหวัดบุรีรัมย์ พบผู้ป่วยรายใหม่ที่เป็นเด็ก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบางพื้นที่ยังมีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคเรื้อนอยู่ (Current active transmission) ในปี 2554 ได้มีการนำระบบรายงาน Real Time ทาง Internet ทำให้มีผู้ป่วยค้างทะเบียนน้อยลง ส่งผลให้ค่า P/D Ratio ในทุกจังหวัดไม่เกินค่าปกติ (3)

ตาราง 2 จำนวนผู้ป่วยใหม่จำแนกตามตัวชี้วัดทางระบาดวิทยาโรคเรื้อนและอัตราการค้นพบผู้ป่วยใหม่ แยกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2550 –2554 (1 มกราคม- 30 ธันวาคม 2554)

จังหวัด	ปี พ.ศ.				
	2550	2551	2552	2553	2554
นครราชสีมา					
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื้อมาก	13	6	10	12	10
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื่อน้อย	7	4	5	8	4
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่เป็นเด็ก	0	0	3	3	0
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่พิการเกรด 2	1	0	1	2	1
	(5.00)	(0)	(6.67)	(10)	(7.14)
- อัตราการค้นพบผู้ป่วยใหม่ (ต่อแสนประชากร)	0.78	0.39	0.58	0.78	0.54
ชัยภูมิ					
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื้อมาก	11	19	13	10	11
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื่อน้อย	4	9	6	3	8
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่เป็นเด็ก	0	0	0	0	1
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่พิการเกรด 2	2	5	3	1	1
	(13.33)	(17.86)	(15.79)	(7.69)	(5.26)
- อัตราการค้นพบผู้ป่วยใหม่ (ต่อแสนประชากร)	1.34	3.39	1.69	1.16	1.68

จังหวัด	ปี พ.ศ.				
	2550	2551	2552	2553	2554
บุรีรัมย์					
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื้อมาก	11	9	27	16	14
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชือน้อย	13	4	13	7	9
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่เป็นเด็ก	0	0	2	2	1
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่พิการเกรด 2	1	0	4	2	4
	(5.00)	(0)	(10)	(8.70)	(17.39)
- อัตราการค้นพบผู้ป่วยใหม่ (ต่อแสนประชากร)	1.79	0.85	2.59	1.49	1.47
สุรินทร์					
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื้อมาก	12	8	5	19	7
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชือน้อย	3	2	3	2	3
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่เป็นเด็ก	0	0	1	3	0
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่พิการเกรด 2	2	2	4	3	0
	(13.33)	(20)	(50)	(13.64)	0
- อัตราการค้นพบผู้ป่วยใหม่ (ต่อแสนประชากร)	1.16	0.65	0.58	1.60	0.72
ภาพรวมของเขต 5					
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชื้อมาก	47	42	55	55	42
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนชนิดเชือน้อย	23	19	27	24	24
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่เป็นเด็ก	0	0	6	7	2
- ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ที่พิการเกรด 2	6	7	12	7	6
	(8.57)	(11.48)	(14.63)	(8.85)	(9.09)
- อัตราการค้นพบผู้ป่วยใหม่ (ต่อแสนประชากร)	1.06	0.93	1.24	1.20	0.99

ข้อเสนอแนะ

1. จากการที่แนวโน้มของผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่มีอัตราคงที่ ดังนั้นในพื้นที่ต่างๆไปควรเน้นการดำเนินงานค้นหาเชิงรับในทุกพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจรักษาผู้ป่วยที่สถานีอนามัยและโรงพยาบาลชุมชนให้สามารถตรวจคัดกรองผู้ป่วยโรคเรื้อนและส่งไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลจังหวัด (Node) ได้ ในส่วนโรงพยาบาลจังหวัดมี Skin clinic สำหรับรักษา

ผู้ป่วย และตรวจคัดกรองผู้ป่วยโรคผิวหนังเพื่อค้นหาโรคเรื้อน และเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่นเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้ที่มีอาการสงสัยโรคเรื้อนออกมารับการตรวจรักษาด้วยตนเอง

2. พัฒนาระบบส่งต่อให้มีประสิทธิภาพ โดยในปีงบประมาณ 2553-2555 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา ได้พัฒนาโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป (Node) ให้สามารถเป็นที่รับส่งต่อเพื่อการวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยโรคเรื้อนที่เกิดภาวะแทรกซ้อนได้อย่างถูกต้อง และเป็นศูนย์เรียนรู้โรคเรื้อนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่นั้นๆ
3. เน้นการค้นหาเชิงรุกในพื้นที่ที่มีผู้ป่วยใหม่ที่เป็นเด็ก (Rapid Village Survey) ซึ่งจะต้องดำเนินการในพื้นที่นั้นเป็นระยะเวลา 10 ปี